

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Na drodze do układu o stowarzyszeniu UE-Mercosur: wkład zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego”

(2011/C 248/09)

Sprawozdawca: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Dnia 16 września 2010 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

„Na drodze do układu o stowarzyszeniu UE – Mercosur: wkład zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego”.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 25 maja 2011 r.

Na 472. sesji plenarnej w dniach 15–16 czerwca 2011 r. (posiedzenie z 15 czerwca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 89 do 1 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie i zalecenia

1.1 EKES uważa, że jeżeli – pomimo przeszkód w takich dziedzinach jak rolnictwo, własność intelektualna i zrównoważony rozwój – dojdzie do zawarcia układu o stowarzyszeniu między MERCOSUREM a UE, stworzy to ogromne perspektywy i korzyści różnego rodzaju dla obu stron. Wynika to z głębokich przemian zachodzących wśród podmiotów odgrywających najbardziej znaczącą rolę na szczeblu globalnym, wyzwań na całym świecie – geostrategicznych, społecznych, energetycznych oraz związanych ze środowiskiem naturalnym i sprawowaniem rządów – oraz pilnej potrzeby rozpoczęcia reformy modelu rozwoju, mającego zaradzić globalnemu kryzysowi, który może równać się tylko z sytuacją z lat trzydziestych ubiegłego stulecia.

1.2 Zdaniem EKES-u zawarcie układu o stowarzyszeniu jest możliwe pod warunkiem, że będzie on zrównoważony, przyniesie obustronne korzyści i nie będzie wykluczał żadnego sektora (na przykład rolnictwa lub przemysłu), regionu ani kraju. W żadnym wypadku układ o stowarzyszeniu nie może opierać się na złej umowie. W związku z tym Komitet zwraca się do negocjujących stron o niezbędną dla osiągnięcia porozumienia wolę polityczną oraz jak największą wytrwałość zdolną przewyższyć istniejące różnice zdań, które dotyczą zwłaszcza podstawowego filaru układu o stowarzyszeniu, a mianowicie kwestii handlowych. W tym celu wzywa do wykorzystania wszystkich wspierających ten cel metod i mechanizmów: określenia dysproporcji, środków towarzyszących i wyrównawczych, przewidzenia odstępstw, planów rozwoju mających wspierać sektory w najtrudniejszej sytuacji, promowania inwestycji, polityki innowacji, klauzuli wyrównawczych, przejściowych i przeglądowych. Do środków towarzyszących należy ponadto włączyć wszystkie obszary polityki UE.

1.3 EKES wzywa negocjujące strony, w szczególności Unię Europejską, do rozważenia kosztów – politycznych, gospodarczych i wynikających z zaprzepaszczenia tej szansy – z jakimi wiązałyby się brak porozumienia.

1.4 Kluczowe znaczenie dla EKES-u ma charakter układu o stowarzyszeniu: powinien być ambitny i uwzględniać wszystkie aspekty stosunków UE – Mercosur. W związku z tym szczególnie istotne jest zajęcie się realnymi trudnościami,

z którymi borykają się przedsiębiorstwa, poprzez zharmonizowanie przepisów, oraz wpływem na bariery niehandlowe. Konkretnie rzecz biorąc, układ o stowarzyszeniu musiałby uwzględniać wymiar społeczny, zawodowy i związany ze środowiskiem naturalnym, wywierający wpływ na cały układ. W ramach tego wymiaru należy zagwarantować, by stosunki gospodarcze były spójne z uzgodnionymi celami społecznymi i ekologicznymi, a także by nie wpływały niekorzystnie na normy i gwarancje regulujące zrównoważony rozwój. Powinien być także odzwierciedleniem zaangażowania stron w przestrzeganie podstawowych norm z zakresu praw społecznych i pracowniczych, włącznie z takimi deklaracjami międzynarodowymi jak deklaracje Międzynarodowej Organizacji Pracy. Uznaje się w nich, że pogwałcenie norm i praw pracowniczych nie może być wykorzystane jako legalna przewaga komparatywna w handlu międzynarodowym.

1.5 EKES apeluje o włączenie Konsultacyjnego Forum Gospodarczo-Społecznego Mercosuru (FCES) i Komitetu – jako organów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie obu regionów – do negocjacji, do oceny skutków układu o stowarzyszeniu i wynikających z nich propozycji (dla EKES-u niezbędne jest przeprowadzenie analizy *a priori* skutków potencjalnego układu o stowarzyszeniu i ustanowienie mechanizmów oceny *ex post* w zakresie realizacji uzgodnionych kwestii oraz rozwoju sytuacji w tym zakresie), a także do włączenia ich do prac nad specjalnym rozdziałem porozumienia poświęconym wymiarowi społecznemu, pracowniczemu i związanemu ze środowiskiem naturalnym. Wnosi także o ich udział w układzie o stowarzyszeniu, już po jego podpisaniu, poprzez wspólny komitet konsultacyjny składający się z obu organów reprezentujących zorganizowane społeczeństwo obywatelskie (¹).

2. Wstęp

2.1 Prowadzone przez UE i Mercosur negocjacje w sprawie układu o stowarzyszeniu uległy zahamowaniu w 2004 r. ze względu na znaczące różnice zdań w sprawie dostępu do

(¹) Zob. Deklaracja z Asunción w sprawie negocjacji dotyczących układu o stowarzyszeniu UE – Mercosur, podpisana przez Konsultacyjne Forum Gospodarczo-Społeczne i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 22 marca 2011 r. http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/2011_decl_es.pdf.

rynków, a także oczekiwań obu stron w odniesieniu do wyników dauhańskiej rundy rozwojowej. Podczas nawiązanych w 2009 r. kontaktów nieformalnych stwierdzono, że zajmowane wcześniej stanowiska uległy zmianie. Wywnioskowano z tego, że ponownie zaistniała możliwość porozumienia, co pozwoliło, by na szczycie UE, Ameryki Łacińskiej i Karaibów w maju 2010 r. podjęto decyzję o powrocie do negocjacyjnego stołu. Układ o stowarzyszeniu powinien być ambitny i uwzględniać w wymiarze handlowym nie tylko handel towarami, lecz także usługi, inwestycje, zamówienia publiczne, własność intelektualną (włącznie z oznaczeniami geograficznymi), ułatwianie handlu, środki sanitarne i fitosanitarne, handel i zrównoważony rozwój, konkurencję lub instrumenty służące ochronie handlu.

3. Potencjał układu o stowarzyszeniu i stwarzane przez niego szanse

3.1 Zawarcie układu o stowarzyszeniu pomiędzy UE a Mercosurem, które wspólnie liczą ponad 700 mln ludności, a ich wymiana handlowa wynosi ponad 84 mld euro rocznie, umożliwiłoby powstanie wielkiego obszaru integracji gospodarczej, korzystnie oddziałującego na obie strony i wywierającego pozytywny wpływ, zwłaszcza na pozostałe kraje Ameryki Łacińskiej.

3.2 UE jako całość to pierwsza gospodarka na świecie, a obszar Mercosuru znajduje się w pierwszej szóstce największych gospodarek świata. Jest także obszarem bardzo dynamicznym, charakteryzującym się w ostatnich latach wysokimi wskaźnikami rocznego wzrostu gospodarczego – 7 % w Brazylii oraz 9 % w Argentynie, Urugwaju i Paragwaju. Natomiast struktura gospodarcza Mercosuru staje się coraz bardziej zróżnicowana. Duży udział ma w niej sektor rolno-spożywczy, a także rosnąca struktura przemysłowa, wspomagana znacznymi zasobami energetycznymi i technologicznymi.

3.3 Największym partnerem gospodarczym Mercosuru, przed Stanami Zjednoczonymi, jest Unia Europejska. W 2010 r. wartość importu UE z Mercosuru wyniosła ok. 44 mld euro, a eksportu ponad 40 mld. Należy podkreślić fakt, że eksport UE do Mercosuru jest już taki sam jak jej eksport do Indii, przewyższa natomiast eksport Unii do Kanady czy Korei Południowej. Inwestycje UE na obszarze Mercosuru przewyższają łączne inwestycje UE w Chinach, Indiach i Rosji.

3.4 Gospodarki obu stron w znacznym stopniu się uzupełniają. Jest to bardzo widoczne w strukturze wzajemnej wymiany handlowej – UE eksportuje głównie wyroby przemysłowe, urządzenia, sprzęt transportowy i produkty chemiczne, importuje natomiast produkty żywnościowe i energetyczne. W wymianie handlowej po obu stronach zachodzą jednak szybkie zmiany. UE na przykład znacznie zwiększyła eksport przetworzonych produktów rolnych, a w latach 2007–2008 brazylijskie przedsiębiorstwa zainwestowały więcej w Europie niż firmy europejskie w Brazylii. Dlatego zawarcie układu o stowarzyszeniu stworzyłoby ogromne szanse na tworzenie dobrobytu.

3.5 Układ o stowarzyszeniu z Mercosurem umożliwiłby UE zacieśnienie kontaktów gospodarczych i geopolitycznych ze strategicznym partnerem. Dzięki dwustronnemu porozumieniu regionów UE wyprzedziłaby innych światowych konkurentów, takich jak Stany Zjednoczone i Chiny. Układ wzmocniłby

ponadto strategiczne – nieuwzględniające kwestii gospodarczych – partnerstwo z Brazylią, krajem odgrywającym szczególną rolę w geopolitycznym kształtowaniu się stosunków międzynarodowych, jako że uczestniczy w dwóch głównych mechanizmach koordynujących interesy wschodzących gospodarek – grupy BRIC i IBSA⁽²⁾. Wszystko to wpłynęłoby na zwiększenie integracji w Ameryce Południowej i w Ameryce Łacińskiej, na kontynencie posiadającym znaczne rezerwy trzech ogromnie ważnych w XXI wieku zasobów: energii, żywności i wody. Podsumowując, układ o stowarzyszeniu mógłby przyczynić się do złagodzenia pogarszającej się sytuacji gospodarczej i geopolitycznej obszaru Oceanu Atlantyckiego w stosunku do obszaru Oceanu Spokojnego.

4. Przeszkody stojące na drodze układu o stowarzyszeniu i jego słabe punkty

4.1 Niezaprzeczalne korzyści, jakie niesie ze sobą ewentualny układ o stowarzyszeniu pomiędzy UE a Mercosurem nie mogą jednak przysłonić trudności wiążących się z zawarciem tego rodzaju porozumienia. Cztery najważniejsze problemy to: 1) złożoność negocjowanych zagadnień – kwestie handlowe układu; 2) słabości strukturalne wpływające na integrację Mercosuru i warunkujące wolny handel; 3) wymiar społeczny i ekologiczny układu o stowarzyszeniu; 4) zakres politycznej osiągnięcia porozumienia po obu stronach i związana z tym gotowość do wyczerpania wszystkich możliwości wykorzystania mechanizmów kompensacyjnych, które pozwoliłyby na jego zawarcie, w ramach porozumienia i poza nim. Dwa ostatnie punkty są omówione, odpowiednio, w punktach 5 i 7 opinii.

4.1.1 Dość precyzyjnie zidentyfikowano trudności wiążące się z **kwestiami handlowymi**. Z niedawnych ocen oddziaływania przeprowadzonych przez Komisję⁽³⁾ wynika, że z perspektywy europejskiej występują one głównie w sektorze rolno-spożywczym krajów Mercosuru. Szczególnie negatywny wpływ przewiduje się w sektorze cukru, mięsa wołowego, wieprzowego i kurczaka oraz warzyw i owoców. Uważa się także, że mamy do czynienia z nadmiernym protekcjonizmem towarów przemysłowych (samochodów, produktów chemicznych), a nawet niektórych przetworzonych produktów rolnych (włącznie z winem); zagrożeniem nieprzestrzegania norm ochronnych odnoszących się do nazw pochodzenia; stosunkowo niskimi wymaganiami w zakresie norm bezpieczeństwa żywnościowego i ochrony środowiska oraz brakiem pełnej przejrzystości w zamówieniach publicznych. Po ostatnich rundach negocjacyjnych strony wydają się bardziej skłonne do porozumienia w kwestii handlu i zrównoważonego rozwoju oraz w zagadnieniach związanych z regułami pochodzenia.

4.1.2 Także dla Mercosuru najważniejsze jest rolnictwo. W 2004 r. oferta europejska uwzględniała liberalizację – po okresach przejściowych – 86,25 % łącznego importu towarów rolnych. Tym razem próg negocjacji będzie prawdopodobnie wyższy. Negocjacje ułatwia możliwość określenia kontyngentów. Można ponadto zmniejszyć zagrożenia wskazane przez europejskie sektory rolno-rybackie, jeżeli w negocjacjach układu o stowarzyszeniu uwzględni się wymóg rozsądnego

(2) BRIC: Brazylia, Rosja, Indie, Chiny. IBSA: Indie, Brazylia, Republika Południowej Afryki.

(3) Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej, kwiecień 2011 r.

stosowania się do tych samych standardów – związanych ze środowiskiem naturalnym, bezpieczeństwem żywnościowym, dobrostanem zwierząt itp. – zarówno w odniesieniu do produktów europejskich, jak i towarów importowanych z Mercosuru. Ponadto układ o stowarzyszeniu nie powinien zwiększyć zależności żywnościowej UE i powinien zawierać instrumenty niezbędne do uniknięcia intensywnego i nierównoważonego modelu rolnictwa. Porozumienie wydaje się natomiast bardziej osiągalne w przypadku produktów przemysłowych, co do których stosuje się mniejsze ograniczenia. Sytuacja taka miała już miejsce przy umowie UE i Korei Południowej dotyczącej przemysłu samochodowego. Natomiast inne kwestie, takie jak własność intelektualna, to nadal temat szczególnie drażliwy dla niektórych krajów Mercosuru, np. dla Brazylii. Istnieje możliwość zastosowania w tych przypadkach klauzuli przeglądowych lub przejściowych, w oparciu o ustalenia Światowej Organizacji Handlu. Dlatego EKES uważa, że istnieje możliwość opracowania projektów, m.in. programu dotyczącego własności przemysłowej promującego transfer technologii i służącego wdrożeniu obowiązującego w UE i w Mercosurze systemu patentów, który można następnie poszerzyć na cały region Ameryki Łacińskiej.

4.1.3 Zdaniem EKES-u pomimo istniejących trudności obecne okoliczności bardziej niż kiedykolwiek sprzyjają osiągnięciu zrównoważonego porozumienia – korzystnego dla obu stron i nie pomijającego żadnego sektora, regionu lub kraju (4).

4.2 **Strukturalne słabości Mercosuru** już wcześniej stały na przeszkodzie zawarciu układu o stowarzyszeniu. Należą do nich m.in. niewystarczająca liczba wspólnych sieci i struktur, na obszarze trzy razy większym od powierzchni UE; niski poziom handlu międzyregionalnego (15 % w Mercosurze, 45 % na obszarze NAFTA, 66 % w UE) i dominacja handlu pozaregionalnego; brak całkowitej unii celnej; ograniczona koordynacja polityki makroekonomicznej i słabe instytucje regionalne.

4.2.1 W ostatnich latach, zwłaszcza począwszy od 2003 r. – w wyniku silnego impulsu, którym była bardzo bliska perspektywa osiągnięcia porozumienia między UE a Mercosurem – nastąpiło znaczne przyspieszenie procesu integracji regionalnej Mercosuru. Pojawiły się takie inicjatywy jak wprowadzenie wspólnej polityki w obszarach energii, wykorzystania zasobów gazu i ropy naftowej oraz utworzenia infrastruktury komunikacyjnej; zainicjowano wspólną politykę motoryzacyjną pomiędzy Argentyną a Brazylią i utworzono Fundusz Konwergencji Strukturalnej Mercosuru (FOCEM). Przyjęto także strategiczny plan na rzecz wyrównania dysproporcji na rynku wewnętrznym i ustanowiono środki zróżnicowanego i preferencyjnego traktowania dla Paragwaju i Urugwaju.

4.2.2 W 2000 r. z kolei rządy krajów Mercosuru utworzyły Grupę Monitoringu Makroekonomicznego, której powierzono monitorowanie szeregu parametrów konwergencji makroekonomicznej oraz opracowanie wspólnej metodologii wykorzystania ich.

4.2.3 Przyczyniło się to do ekspansji handlu międzyregionalnego, poprawy jakości jego produktów i przyciągnięcia nowych, bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

4.2.4 W ostatnich latach wzmocnił się także wymiar polityczny Mercosuru: utworzono sądy arbitrażowe i rewizyjne, przekształcono sekretariat administracyjny w sekretariat techniczny, podpisano protokół o prawach człowieka, utworzono parlament Mercosuru (PARLASUR) i po raz pierwszy wyznaczono wysokiego przedstawiciela ogólnego. Gospodarczy proces integracji wciąż jednak jest słaby; często mają miejsce konflikty handlowe, a struktury instytucjonalne dopiero się kształtują.

4.2.5 Na szczególną uwagę zasługuje przyjęcie przez Mercosur, w sierpniu 2010 r., nowego wspólnego kodeksu celnego (liczącego prawie 200 artykułów). Oznacza to eliminację podwójnej wspólnej zewnętrznej taryfy celnej, której podlegają produkty przewożone z jednego kraju do drugiego. Zmusza to do przyjęcia wspólnej polityki handlowej i zharmonizowania innych elementów, takich jak specjalne ustalenia dotyczące importu lub instrumenty ochrony handlu. Wymusi także wzajemne połączenie informatycznych systemów zarządzania granicami i utworzenie mechanizmu ściągania i podziału dochodów ze wspólnej zewnętrznej taryfy celnej. Tego rodzaju postępy w ramach unii celnej są ważnym czynnikiem ułatwiającym negocjacje pomiędzy UE i Mercosurem.

4.2.6 Zawarcie układu o stowarzyszeniu może przyspieszyć proces zwiększonej integracji gospodarczej Mercosuru, regulacji jego rynku wewnętrznego i wzmocnienia instytucji tej grupy krajów.

5. Wpływ układu o stowarzyszeniu i środki wyrównawcze

5.1 Na zlecenie Komisji Europejskiej przeprowadzono badanie na temat wpływu liberalizacji handlu pomiędzy UE i Mercosurem, zarówno w odniesieniu do całego układu o stowarzyszeniu, jak i do trzech konkretnych sektorów: rolniczego, motoryzacyjnego i leśnictwa. W badaniu analizuje się możliwy wpływ wywierany przez układ o stowarzyszeniu, zarówno pozytywny, jak i negatywny. Proponuje się także środki i zalecenia mające zwiększyć skutki pozytywne i zapobiegać negatywnym konsekwencjom lub jak najbardziej je zmniejszać, w odniesieniu do całego układu o stowarzyszeniu lub do analizowanych sektorów.

5.2 EKES zaleca, by negocjujące strony uwzględniły tego rodzaju środki towarzyszące w aspektach handlowych porozumienia oraz w ramach współpracy i wspólnych programów pomiędzy UE a Mercosurem. Uważa także, że Konsultacyjne Forum Ekonomiczno-Społeczne Mercosuru i EKES mogą włączyć te środki do swoich postulatów w trakcie negocjacji porozumienia.

5.3 EKES sądzi, że włączenie klauzul przeglądowych ułatwiłoby zawarcie układu o stowarzyszeniu; umożliwiłoby również pogłębienie i rozwinięcie niektórych aspektów na późniejszych etapach porozumienia dwustronnego między regionami.

5.4 Zdaniem EKES-u w ocenach oddziaływania należałoby położyć szczególny nacisk na udział ekspertów i organizacji kraju zawierającego układ o stowarzyszeniu z jednej strony

(4) W ten sposób wypowiedzieli się szefowie państw i rządów podczas szczytu UE – Mercosur w maju 2010 r.

i na wskazanie zagrożeń społecznych i związanych ze środowiskiem naturalnym z drugiej strony. Zagrożenia te są obecnie postrzegane po prostu jako uzupełnienie oceny ekonomicznej⁽⁵⁾, włącznie z kwestią koncentracji bogactwa, które może zostać wytworzone w wyniku porozumienia, i jego nierównego podziału.

6. Kwestia zrównoważonego rozwoju w układzie o stowarzyszeniu

6.1 Zdaniem EKES-u przyszły układ o stowarzyszeniu między UE a Mercosurem powinien uwzględniać w sposób przekrojowy wymiar społeczno-zawodowy i ekologiczny jako integralną część tego układu w celu wspierania **zrównoważonego rozwoju** w obu regionach. Wymiar ten uzupełniałyby aspekty gospodarcze i handlowe porozumienia.

6.1.1 Jest to zgodne z oficjalnym stanowiskiem instytucji UE i Mercosuru⁽⁶⁾, które popierają liberalizację wymiany handlowej z jednoczesnym podjęciem zobowiązań i działań w dziedzinie społecznej i ekologicznej.

6.1.2 W związku z tym EKES stoi na stanowisku, że układ o stowarzyszeniu powinien ustanawiać założenia społeczne i ekologiczne, których należy przestrzegać w celu umożliwienia stosunków handlowo-gospodarczych sprzyjających spójności gospodarczej i społecznej – zgodnie ze strategią **zrównoważonego rozwoju** – i wzmacniających konkurencyjność lokalnej struktury produkcji (MŚP, gospodarka społeczna i mikroprzedsiębiorcy) ze względu na jej możliwości w zakresie tworzenia miejsc pracy.

6.1.3 EKES uważa, że wymiar społeczny i ekologiczny ma wpływ na cały układ o stowarzyszeniu. W części handlowej układu z kolei należałoby zdaniem Komitetu umieścić aspekty związane z ochroną praw człowieka, praw pracowniczych, społecznych i praw związanych z ochroną środowiska naturalnego oraz poświęcić specjalny rozdział kwestiom związanym z „handlem i zrównoważonym rozwojem”, jak np.:

- wykluczenie produktów uzyskanych nielegalnie (ryby, drewno) z przepływów handlowych;
- uwzględnienie inicjatyw z zakresu sprawiedliwego handlu lub społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w programach na rzecz handlu i inwestycji;
- zobowiązanie do okresowego monitorowania wpływu stosunków handlowych na kwestie społeczne i ekologiczne;
- niedopuszczanie do odstępstw od przepisów ochrony socjalnej i ochrony środowiska w celu zapobiegania nieuczciwie uzyskanej przewadze w handlu międzynarodowym;
- zapobieganie wylesianiu.

⁽⁵⁾ „Oceny wpływu na zrównoważony rozwój a polityka handlowa Unii Europejskiej”, E. Pichenot (Dz.U. C 218 z 23.7.2011, s. 14-18).

⁽⁶⁾ Deklaracja ministrów i władz do spraw rozwoju społecznego Mercosuru, Buenos Aires, lipiec 2006 r. Szczyty Rady Europejskiej z lutego 2005 r. i 2006 r.

7. Strategiczne elementy układu o stowarzyszeniu między Unią Europejską a Mercosurem

7.1 **Stanowcza wola polityczna** jest niezbędna przede wszystkim dla opracowywania i propagowania układu o stowarzyszeniu, nie tylko jako umowy o wolnym handlu, lecz także jako bardziej ogólnej umowy strategicznej, zapewniającej obu stronom długoterminowe korzyści w dziedzinie rozwoju, bezpieczeństwa, migracji oraz wyzwań ekologicznych. Jest ona także konieczna, aby wykorzystać wszystkie istniejące mechanizmy służące uwzględnianiu dysproporcji między oboma regionami, ograniczyć negatywny wpływ liberalizacji na niektóre sektory, nadrobić wciąż istniejące opóźnienia w procesie integracji Mercosuru oraz zapewnić udział społeczeństwa i przejrzystość jako kluczowe aspekty dwustronnych negocjacji między regionami.

7.2 Układ o stowarzyszeniu stanowi wielką szansę na poczynienie postępów na rzecz realizacji ogólnych celów strategicznych obu regionów.

7.3 Przede wszystkim zapewniłby on sposób na utrzymanie międzynarodowej obecności politycznej i gospodarczej w czasach, gdy siła polityczno-gospodarcza przemieszcza się z Atlantyku na Pacyfik. Mercosur nie zawarł umów ani ze Stanami Zjednoczonymi ani wielkimi potęgami azjatyckimi, choć podpisał umowę o wolnym handlu z Chile i członkami Wspólnoty Andyjskiej. Obecnie rozpatrywane jest dołączenie do tego ugrupowania Wenezueli. Poza regionem Ameryki Południowej Mercosur podpisał umowy, w tym niektóre dotyczące wolnego handlu, z Republiką Południowej Afryki, Indiami, Pakistanem, Turcją, Egiptem, Marokiem i Izraelem. UE z kolei zawarła umowy dwustronne z Meksykiem, Chile, Ameryką Środkową, Peru, Kolumbią, RPA, Karaibami oraz Koreą Południową. Podsumowując, układ między UE a Mercosurem doprowadziłby do powstania dwuregionalnego bloku o dużym znaczeniu w nowym kontekście międzynarodowym.

7.3.1 Układ o stowarzyszeniu byłby także bardzo ważny dla przyspieszenia integracji w całym regionie Ameryki Łacińskiej. Byłby on bardzo atrakcyjny dla innych ugrupowań subregionalnych w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach, a także dla krajów takich jak Meksyk czy Chile. „Sojusz strategiczny” między oboma regionami – między 27 państwami członkowskimi UE a 33 krajami Ameryki Łacińskiej i Karaibów – miałby duże znaczenie w organizacjach wielostronnych. Wzrósłby także jego wpływ w grupie G-20, w której uczestniczą trzy kraje latynoamerykańskie (Brazylia, Meksyk i Argentyna) oraz pięć krajów europejskich (Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Włochy i Hiszpania), a także sama UE.

7.3.2 Wreszcie, dzięki układowi o stowarzyszeniu z Mercosurem UE zyskałaby strategicznego sojusznika w kontekście jej dążenia do pozycji światowego lidera w dziedzinie ochrony środowiska. Środowisko naturalne jest jednym z obszarów największego zainteresowania państw, obywateli i systemu wielostronnego. UE jest pionierem ekologicznych strategii i technologii. Dla Ameryki Łacińskiej, a zwłaszcza dla Mercosuru, zasoby naturalne to jedna z najważniejszych silnych stron, lecz region ten należy także do najbardziej zagrożonych skutkami zmiany klimatu, między innymi ze względu na niektóre praktyki w ramach intensywnego rolnictwa.

7.3.3 Aby zapewnić temu ostatniemu celowi wystarczające wsparcie, konieczne byłoby włączenie istotnych fragmentów na temat „energii, środowiska naturalnego, nauki, technologii i innowacji”. Zagadnienia te powinny stać się priorytetem w ramach wspomnianego rozdziału dotyczącego współpracy na rzecz rozwoju. Podczas szóstego programu ramowego na rzecz badań i rozwoju technologicznego UE poprowadzono już wiele projektów z udziałem członków Mercosuru. W tym kontekście korzystne byłoby włączenie tej współpracy do układu o stowarzyszeniu. Znaczące środki w ramach 7. programu ramowego – 50 mld EUR – mogłyby stanowić ważny wkład w tym zakresie.

8. Społeczeństwo obywatelskie a układ o stowarzyszeniu

8.1 EKES uważa, że międzyregionalny charakter negocjacji i treść układu o stowarzyszeniu stanowią zasadnicze i wyróżniające się elementy negocjacji oraz punkt odniesienia dla stosunków gospodarczych na świecie, który jest coraz bardziej otwarty na wymianę handlową.

8.2 Komitet potwierdza zasady przejrzystości i uczestnictwa, zarówno w procesie negocjacyjnym, jak i w opracowywaniu układu o stowarzyszeniu. W tym kontekście pragnie otrzymywać ważne informacje podczas procesu negocjacji i mieć możliwość kontaktu z negocjatorami w czasie rzeczywistym, aby móc przekazać im propozycje FCES i EKES-u.

8.3 Ponadto EKES wnioskuje o włączenie go w opracowywanie ocen wpływu, tak aby mógł dostarczać zaleceń w sprawie środków na rzecz likwidacji lub ograniczenia negatywnych skutków procesu liberalizacji handlu, a także wzywa do ustanowienia, po podpisaniu porozumienia, centrum

monitorowania o charakterze technicznym w celu stałego analizowania skutków gospodarczych, społecznych i ekologicznych układu o stowarzyszeniu oraz proponowania konkretnych środków.

8.4 Zgodnie ze wspólnymi stanowiskami EKES-u i FCES – oraz samych umów wstępnych zawartych podczas negocjacji prowadzonych przed 2004 r. – EKES wzywa do ustanowienia w ramach układu o stowarzyszeniu wspólnego komitetu konsultacyjnego społeczeństwa obywatelskiego. Komitet ten powinien składać się w równych częściach z członków EKES-u i FCES oraz posiadać obligatoryjne uprawnienia doradcze obejmujące wszystkie obszary porozumienia, w tym rozdział dotyczący handlu, a także monitorowanie kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem.

8.5 EKES sądzi, że niezbędne jest uwzględnienie w układzie o stowarzyszeniu wymiaru społecznego, zgodnie z koncepcją umowy wykraczającej poza aspekty handlowe i mającej na celu ogólne zwiększenie spójności społecznej. W szczególności chodzi tutaj o wpływ na zatrudnienie, o ochronę interesów populacji miejscowej i ludności znajdującej się w najtrudniejszym położeniu, a także o propagowanie i przestrzeganie praw człowieka, ochronę środowiska oraz o prawa imigrantów i pracowników. W związku z tym należy uwzględnić w nim deklaracje międzynarodowe, np. deklaracje MOP, w których uznaje się, że pogwałcenie podstawowych norm i praw pracowniczych nie może być przywoływane ani wykorzystywane jako legalna przewaga komparatywna w handlu międzynarodowym. Przyszły układ musi więc zapewnić wysokiej jakości miejsca pracy, poprawić warunki socjalne pracowników i istotnie przyczynić się do lepszego podziału bogactwa.

Bruksela, 15 czerwca 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON